

НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

*Череп А. В., д.е.н., професор, Ярмош В. В., аспірант

* Запорізький національний університет
Національний університет харчових технологій

У статті визначено недоліки системи управління інтелектуальною власністю, розкрито поняття інтелектуальної власності, обґрунтовано значення ІВ для розвитку економіки країни, запропоновані підходи щодо удосконалення системи управління інтелектуальною власністю.

Ключові слова: інтелектуальна власність, промислова власність, інтелектуальна праця, ефективність, методика управління, економіка.

*Череп А.В., Ярмош В.В. НЕДОСТАТКИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ ПРЕДПРИЯТИЯ / *Запорожский национальный университет, Национальный университет пищевых технологий, Украина.

В статье определены недостатки системы управления интеллектуальной собственностью, раскрыто понятие интеллектуальной собственности, обосновано значение ИС для развития экономики страны, предложены подходы относительно усовершенствования системы управления интеллектуальной собственностью.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, промышленная собственность, интеллектуальный труд, эффективность, методика управления, экономика.

*Cherep A.V., Yarmosh V.V. LACKS OF SYSTEM MANAGEMENT BY INTELLECTUAL PROPERTY OF ENTERPRISES / *Zaporizhzhya national university, National university of food technologies, Ukraine.

In the article certainly lacks of control system intellectual property, the concept of intellectual property is exposed, grounded value of IV for development of economy of country, offered approach in relation to the improvement of control system by intellectual property.

Key words: intellectual property, industrial property, intellectual labour, efficiency, management method, economy.

ВСТУП

Тенденції розвитку економіки України, що склалися на сьогоднішній день, характеризуються недостатнім вивченням питань управління інтелектуальними ресурсами на підприємстві, у тому числі з використанням інформаційних технологій, відсутні моделі створення підрозділу з управління інтелектуальною власністю й патентно-правовими ризиками. Виникають проблеми вибору методів оцінки ОІВ і визначення ціни ліцензії. Існуючі методи керування ризиками проекту не дозволяють урахувувати патентно-правові ризики й не містять типових рішень з ліквідації їх негативних наслідків [1, с.37].

Значний успіх країні забезпечує перш за все ефективне використання інтелектуального потенціалу. У всьому світі інтелектуальна власність служить джерелом додаткового доходу в ході виконання проектів, дає підприємству можливість забезпечити якість і конкурентоспроможність продукції, розширити ринкові можливості, а також запобігти проблемам у результаті суперечок у разі порушення прав інтелектуальної власності через відсутність стратегії їх вирішення [2, с.28].

Україна має потужний інтелектуальний потенціал і законодавство, яке захищає права творців. Ці два об'єктивні чинники є обов'язковими, але недостатніми для подолання кризових явищ за наявних умов. Водночас одним з негативних чинників, які стоять на заваді широкому використанню вітчизняних інтелектуальних досягнень, є мізерний розвиток такого важливого наукового напрямку, як економіка інтелектуальної власності. Бракує кількості публікацій, відсутня методична база для визначення вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності, що утруднює, з одного боку, достовірну оцінку новацій та масштабу їхнього впливу на процеси створення соціально орієнтованої ринкової економіки за сучасних умов реформування механізму господарювання, а з іншого, — стримує розвиток інфраструктури, необхідної для розвитку інноваційної діяльності та комерціалізації її результатів за рахунок зовнішніх інвестицій. Останнє має для країни неабияке значення з огляду на світову глобалізацію економіки і розвиток сучасних інформаційних технологій [3, с.155].

Оволодіння прийомами оперування інтелектуальною власністю створює умови для революційного просування структурної перебудови шляхом акціонування і приватизації підприємств, за рахунок зростання ролі і зацікавленості творців нової техніки, підвищення відповідальності й ефективності роботи управлінського персоналу, примноження потужної української когорти винахідників і науковців, розширення інноваційної діяльності та залучення іноземного капіталу.

Дослідженню питань формування структури власності, управління інтелектуальною власністю та ефективності її використання присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених - М. Афанасьєва, Ст. Басаргіна, П. Кузнецова, П. Кучина, Дж. Лоуга, Р. Мальгинова, Ю. Перевалова, А. Радигіна, Дж. Симмонса та ін. Проблемам розвитку людського потенціалу і вдосконаленню мотиваційних механізмів на підприємстві присвячені роботи Ст. Бовикіна, Н. Волгіна, Дж. К. Грейсона мл., До. Делла, А. Данієлова, М. Меськона, С. Радько, Ст. Супяна, А. Федченко, М. Хабакука та ін. [4, с.7; 5, с.9].

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Визначити недоліки системи управління інтелектуальною власністю, розкрити понятійний апарат інтелектуальної власності, обґрунтувати значення ІВ для розвитку економіки країни та сформулювати підходи щодо удосконалення системи управління інтелектуальною власністю.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Подальша еволюція світової економіки тісно пов'язана з широким використанням інтелектуального ресурсу, у якому інтелектуальна власність за нинішнього тисячоліття буде основною рушійною силою [6, с.25].

Тенденції створення цінностей свідчать, що найбільш динамічними галузями економіки є ті, які пов'язані з інтенсивною діяльністю у сфері знань та інтелектуальної власності. Ці тенденції показові не лише для майбутньої охорони інтелектуальної власності як стратегічного інструменту мікро і макроекономіки, але також для характеру і видів інвестицій, які в недалекому майбутньому потрібно буде збільшувати для створення підґрунтя національному розвитку і підвищення актуальності інтелектуальної власності [7, с.184].

Інтелектуальна власність – це результати творчої діяльності. Її об'єктом є нематеріальні носії, у яких реалізовані результати творчості, а самі ті ідеї, думки, міркування, образи, символи тощо, які реалізуються, втілюються в певних матеріальних носіях, але точно так, як і матеріальний ресурс, інтелектуальну власність можна купити, продати та орендувати. Також як і матеріальний ресурс, її можуть втратити або ліквідувати при необережному або неухважному догляді. Її можна застрахувати або використати в якості застави. Це специфічна особливість інтелектуальної власності – її об'єктами є нематеріальні речі, а саме безтілесні ідеї тощо [8, с.177].

Основу інтелектуальної власності становлять галузі авторського та патентного права, проте вони не вичерпують цього поняття, оскільки воно включає також право на торговельну марку, комерційне найменування, географічне зазначення, комерційну таємницю. Специфічною особливістю розвитку концепції інтелектуальної власності є нерозривне поєднання його правових та економічних аспектів. При всіх своїх характеристиках інтелектуальна власність має економічну вартість [9, с.5].

В економічному сьогоденні, заснованому на знаннях, ІВ стає частіше за все найважливішим активом підприємства. Для ефективного використання інтелектуальної власності, наприклад, отримання додаткових оборотних коштів, додаткових прибутків від передачі прав на використання об'єктів інтелектуальної власності, необхідно слідувати певній методиці управління інтелектуальною власністю. Ефективну систему управління інтелектуальною власністю, яка зможе активно підтримувати національну економіку, засновану на знаннях, і буде здатна оперативно приймати обґрунтовані рішення, адекватно реагувати на зміни в навколишньому середовищі та складних процесах у самій керованій системі, ще має бути створено. Це повинна бути така система, що закладе підвалини і створить умови, за яких творчий потенціал держави буде мобілізовано і скеровано на досягнення відчутного і сталого прогресу.

Сьогодні в Україні існує не зовсім досконала методика управління інтелектуальною власністю суттєвим недоліком наявної системи управління є те, що в ній фактично відсутній комплексний підхід до процесів інформаційного забезпечення, експертизи, надання правового захисту, економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності. Як наслідок — стратегічні цілі, завдання та пріоритети спрямовуються переважно на вирішення поодиноких аспектів. Управління інтелектуальною власністю сьогодні фактично закінчується на стадії видачі охоронного документа, а система управління, яка вирішує питання, що пов'язані з оцінкою прав використання і введенням їх до господарського обігу, тобто з економічною віддачею — одержанням прибутку чи іншої вигоди — головного, заради чого, власне, створюються оцінки вартості та використання, відсутня [10, с.3].

Сьогодні триває процес створення більш досконалих форм управління цією специфічною формою суспільно корисної діяльності, але існують проблеми забезпечення ефективного функціонування системи управління інтелектуальною власністю слід зачислити відсутність належної координації діяльності органів державного управління [11, с.158].

Організація функціонування системи управління промисловою власністю в Україні характеризується: відсутністю належної координації в діяльності органів державного управління, недостатньою ефективністю діяльності структур, які забезпечують захист прав промислової власності, недостатністю

сучасних технологій управління і технічного забезпечення в системі відомств, які опікуються питаннями захисту промислової власності, особливо щодо належного інформаційного забезпечення в цій сфері, нерозвиненістю системи надання послуг у ділянці інтелектуальної власності, що пов'язано із загальним станом інфраструктури цієї діяльності [3, с.160].

Таким чином, на сьогодні існує потреба в удосконаленні чинної системи управління інтелектуальною власністю, гармонізації її параметрів з поточними та перспективними вимогами ринкового середовища.

ВИСНОВКИ

Управління інтелектуальною власністю необхідний процес для ефективного використання об'єктів ІВ. Інтелектуальна власність служить джерелом додаткового доходу в ході виконання проектів, дає можливість забезпечити якість і конкурентоспроможність продукції, розширити ринкові можливості, а також запобігти проблемам у результаті суперечок у разі порушення прав інтелектуальної власності через відсутність стратегії їх вирішення. Сьогодні в нашій країні не існує досконалої методики управління ІВ, у статті визначено ряд недоліків діючої системи управління, у зв'язку з цим об'єкти інтелектуальної власності використовуються не ефективно і не приносять очікуваного результату.

Отже, проаналізувавши систему управління інтелектуальною власністю, визначивши недоліки, виділяємо перелік заходів для удосконалення даної системи управління:

1. Необхідність, перш за все, створити комплексний підхід до вирішення існуючих проблем;
2. Розробити методику економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності, оскільки оцінка є одним з провідних принципів управління;
3. Збільшити правовий захист об'єктів ІВ;
4. Удосконалити систему обліку інтелектуальної власності (нематеріальних активів);
5. Створити базу належного інформаційного забезпечення;
6. Розширити систему надання послуг у галузі інтелектуальної власності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лазня І. В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І. В.Лазня, В. О. Рибалкін // Економічна теорія. — 2006. — № 4. — С. 54—61.
2. Антонюк Н. Аспекти інформаційно-аналітичного забезпечення в системі інтелектуальної власності : [патен.-інф. діяльність] / Н. Антонюк // Інтелектуальна власність. — 2005. — № 3 — С. 28—29.
3. Вильский Г. Инновационная деятельность и эффективность использования промышленной интеллектуальной собственности на предприятии / Г. Вильский, Т. Калинин, А. Гурченков // Економіст. — 2007. — № 1. — С. 52—55.
4. Мілаш В. Інтелектуальна власність у сфері договірної діяльності господарюючих суб'єктів / В. Мілаш // Підприємництво, господарство і право. —2006. — № 6. — С. 3—9.
5. Череп А. В. Инвестознавство : навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / А. В. Череп. — К. : Кондор, 2006. — 396 с.
6. Стрижак О. Управління інтелектуальною власністю : [Розвиток науково-технічного потенціалу в Україні] / О. Стрижак // Інтелектуальна власність. — 2006. — № 2. — С. 23—31.
7. Бовин А. А. Интеллектуальная собственность: экономический аспект / А. А. Бовин, Л. Е. Чередникова. — М., 2001. — Тема 9. Государственное регулирование экономических отношений в области интеллектуальной собственности. — С. 177—192.
8. Вачевський М. В. Джерела патентної документації та патентних описів до об'єктів інтелектуальної власності / М. В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 8(38). — С. 105—114.
9. Жаров В. Єдиний економічний простір під кутом зору інтелектуальної власності / В. Жаров, Ф. Гнатюш // Інтелектуальна власність. — 2004. — № 3. — С. 3—6.
10. Крутий И. Механизм приращения интеллектуального капитала личности и компании / И. Крутий, Ю. Новикова // Проблемы теории и практики управления. — 2006. — № 9. — С. 41—49.
11. Вачевський М. В. Організаційна структура системи управління інтелектуальною власністю / М. В. Вачевський // Актуальні проблеми економіки. — 2004. — № 4(34). — С. 155—162.